

Razi University

Linguistics Society of Iran

The Structure and Function of Questioning in Interrogation Discourse (The Case Study of Doroud City)

Parisa Najafi ¹, Farideh Haghbin ^{2✉}, Mohammad Asef Zafari ³,
and Mansour Khakbaz ⁴

1. Postdoctoral Researcher, Department of Linguistics, Faculty of Literature, Alzahra University, Tehran, Iran. E-mail: P.Najafi@alzahra.ac.ir
2. Corresponding Author, Professor, Department of Linguistics, Faculty of Literature, Alzahra University, Tehran, Iran. E-mail: fhaghbin@alzahra.ac.ir
3. M.A., Law, Department of Law, Faculty of Law and Political Science, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran. E-mail: asza2027@gmail.com
4. M.A., Jurisprudence and Principles of Islamic Law, Department of Jurisprudence and Principles of Islamic Law, Faculty of Theology and Islamic Studies, Imam Khomeini International University (RA), Qazvin, Iran. E-mail: khakbaz1988@yahoo.com

Article Info

ABSTRACT

Article type:
Research Article

Article history:

Received: 06 August 2023

Received in revised form: 23
October 2023

Accepted: 25 October 2023

Published online: 20 March
2024

Keywords:

questioning,
idea-targeted strategy,
person-targeted strategy,
question forms,
trial discourse.

The current research is an attempt to analyze the different structural, semantic and pragmatic dimensions of "questioning" in trial discourse. The basic questions that can be raised in this regard are: what question forms does the interrogator use in the discourse? And what pragmatic criteria make the choice of one question form superior to another? The data of the present research is taken from cross-examination of the witness in the criminal and civil courts and prosecutor's office of Doroud city. We have used a combination of quantitative and qualitative approaches to analyze the data. In the quantitative dimension, we measured the types of question forms, and in the qualitative dimension, the types of pragmatic strategies were considered, and in this regard, we mainly used the opinions and methodology of Woodbury (1984) and Gibbons (2003). The findings show that the interrogator (including prosecutor, investigator and judge) uses different types of questions such as broad and narrow wh-questions, declaratives, tags, yes/no, yes/no negative and alternatives in their interaction with the audience. Each of the questions can specifically interrogate people and their identity, and for this reason, they are placed in the category of person-targeted strategies or those that challenge the statements and propositions raised, and in this case, they are called idea-targeted questions. The results of the data analysis indicate that a wide range of pragmatic strategies such as reformulation, repetition, contrast, presupposition, distortion of modality, etc. are used in court discourse.

Cite this article: Najafi, P., Haghbin, F., Zafari, A., & Khakbaz, M. (2024). The Structure and Function of Questioning in Interrogation Discourse (The Case Study of City). *Research in Western Iranian Languages and Dialects*, 12 (1), 95-115. <https://doi.org/10.22126/JLW.2023.9457.1720> (in Persian).

© The Author(s).

DOI: <https://doi.org/10.22126/JLW.2023.9457.1720>

Publisher: Razi University

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

The current research is an attempt to analyze the different structural, semantic, and pragmatic dimensions of "questioning" in trial discourse. The basic questions raised in this regard are: what question forms does the interrogator use in the discourse? And what pragmatic criteria make the choice of one question form superior to another? The data of the present research is taken from cross-examination of the witness in the criminal and civil courts and prosecutor's office of Doroud city. We have applied a combination of quantitative and qualitative approaches to analyze the data. In the quantitative dimension, we measured the types of question forms, and in the qualitative dimension, the types of pragmatic strategies were considered, and in this regard, we mainly used the opinions and methodology of Woodbury (1984) and Gibbons (2003). Questions are categorized in terms of structure and meaning, and they can be placed in five categories of Wh-questions, yes/no questions, alternatives, tags, and declarative questions (Biber et al., 1999). Wh-questions are also divided into broad and narrow categories (Woodbury, 1984). Gibbons (2003) explores the types of pragmatic strategies that each participant in judicial discourse uses during questioning and answering. The desired strategies are placed in a general division into two categories, person-targeted and idea-targeted. The first strategy refers to methods that question the character and identity of people, and the second category targets their opinions and statements.

2. Materials and Methods

The present article is part of a research that studies "the role of questions in judicial discourse" in three contexts of criminal, family, and civil courts of Dorud city. The overall corpus contains about 100 thousand words collected in the period from 10/12/1401 to 03/20/1402 from different courts. Then we tagged the data according to research objective - question forms- using Python software (3.10.11). In order to maintain the balance of the corpus, we tried to extract equal number of words from each context as possible. 4963 words are related to the criminal context and 5160 words are related to the legal context. In order to examine the data, we have mainly used quantitative and qualitative approaches. In the quantitative dimension, we have analyzed the types of question types and in the qualitative dimension, we have explained and described the types of verbal strategies in judicial discourse. In order to protect people's privacy, all information such as first and last name, names of specific places and any information that determines the identity of people in some way has been removed.

3. Discussion and Conclusion

The findings show that the interrogator (including prosecutor, investigator and judge) uses different types of questions such as broad and narrow wh-questions, declaratives, tags, yes/no, yes/no negative and alternatives in their interaction with the lay participants. Figure 1 shows the distribution diagram of the types of question forms in the corpus:

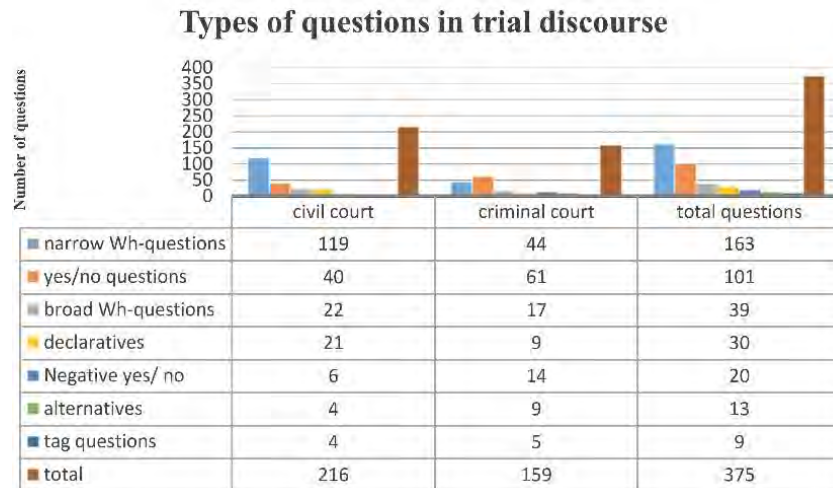

Figure 1. Distribution of question forms in witness interrogation in criminal and civil courts

Each of the mentioned types also has its own pragmatics effect and that is the degree of control and limitation of the desired answer. As a result, from this point of view, it can be assumed that there is a continuum of the degree of control of different types of questions, which may change depending on the context. In addition to the structural aspects and components related to the type of question, each participant in the interrogation discourse uses strategies to achieve their goals. Regarding the discourse of the interrogation and specifically the interrogation of the witness, the findings indicate that the interrogator can implement the type of questions depending on the goal he is pursuing in the form of strategies that can either express doubts about the personal competence of the witness or directly contradict his statements. In addition to interrogating the witness, as an active participant in the discourse, he can use strategies according to the situation he is in and the answer he wants. We introduced the types of pragmatic strategies used in the present corpus as follows: reformulation, repetition, contrast, presupposition, distortion of modality, etc. It is worth noting that although the interrogator as a participant with "power" has the most important tool of exercising dominance - question - in the discourse, but other participants can also achieve their goals in a limited way by using linguistics devices (such as lexicon choice and counter questioning) that have their own pragmatic effect. It should be noted that the types of strategies in the court discourse are not limited to those mentioned in the present study and it is obvious that more diverse and significant results can be obtained in other contexts and with the presence of other participants. In addition, some discourse markers that are specific to judicial and interrogation discourse have been left out due to lack of space, but they play a central role in the formation of said discourse (such as turn taking, interruption, interference, etc.) and therefore other researches should be conducted to can cover different dimensions of judicial discourse.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

ساختار و کارکرد پرسش در گفتمان بازجویی (مطالعه موردی شهرستان دورود)

پریسا نجفی^۱ | فریده حق‌بین^۲ | محمدآصف ظفری^۳ | منصور خاکباز^۴

۱. پژوهشگر پسادکتری، گروه زبان‌شناسی، دانشکده ادبیات، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران. رایانامه: P.Najafi@alzahra.ac.ir

۲. نویسنده مسئول، استاد، گروه زبان‌شناسی، دانشکده ادبیات، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران. رایانامه: fhaghbin@alzahra.ac.ir

۳. کارشناسی‌ارشد، گروه حقوق، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. رایانامه: asza2027@gmail.com

۴. کارشناسی‌ارشد، فقه و مبانی حقوق اسلامی، گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، قزوین، ایران.

رایانامه: khakbazi1988@yahoo.com

چکیده

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۵/۱۵

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۸/۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۸/۳

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۱/۱

کلیدواژه‌ها:

پرسش،

راهبرد ایده‌هدف،

راهبرد شخص‌هدف،

صورت‌های پرسشی،

گفتمان محاکمه.

پژوهش حاضر تلاشی برای واکاوی ابعاد مختلف ساختاری، معنایی و کاربردشناختی «پرسش» در گفتمان محاکمه است. سؤال‌های اساسی که در این خصوص می‌توان مطرح کرد، عبارت‌اند از: بازجو از چه صورت‌های پرسشی در گفتمان استفاده می‌کند؟ چه معیارهای کاربردشناختی انتخاب یک صورت پرسشی را بر دیگری برتری می‌دهند؟ داده‌های پژوهش پیش‌رو برگرفته از جلسه‌های دادرسی و بازپرسی از شاهد در شعبه‌های کیفری و حقوقی دادگاه و دادرسی شهرستان دورود است. برای تحلیل داده‌ها از تلفیق رویکردهای کمی و کیفی استفاده نموده‌ایم. در بُعد کمی، انواع صورت‌های پرسشی را محاسبه کرده‌ایم؛ در بُعد کیفی نیز انواع راهبردهای کاربردشناختی در نظر گرفته شده است و در این باره به‌طور عمده از آراء و روش‌شناسی وودبری (۱۹۸۴) و گبینز (۲۰۰۳) بهره برده‌ایم. یافته‌ها نشان می‌دهد که بازجو (اعم از دادیار، بازپرس و قاضی) از گونه‌های مختلف پرسش‌ها همانند اطلاعی گسترده و محدود، اخباری، تأییدی، بله/خیر، بله/خیر منفی و انتخابی در تعامل خود با مخاطب استفاده می‌کند. هریک از پرسش‌ها می‌توانند به‌طور مشخص اشخاص و هویت آن‌ها را مورد پرسش قرار دهند و به این اعتبار در دسته راهبردهای شخص‌هدف جای بگیرند یا آنکه گفته‌ها و گزاره‌های مطرح‌شده را به چالش کشند و در این صورت ایده‌هدف نامیده شوند. نتایج بررسی داده‌ها بیانگر آن است که طیف گسترده‌ای از راهبردهای کاربردشناختی مانند بازساخت، تکرار، تقابل، پیش‌انگاره، تحریف و جهت در گفتمان محاکمه استفاده می‌شوند.

استناد: نجفی، پریسا؛ حق‌بین، فریده؛ ظفری، محمدآصف؛ خاکباز، منصور (۱۴۰۳). ساختار و کارکرد پرسش در گفتمان بازجویی (مطالعه موردی شهرستان دورود).

مطالعات زبان‌ها و گویش‌های غرب ایران، ۱۲ (۱)، ۹۵-۱۱۵.

<https://doi.org/10.22126/JLW.2023.9457.1720>

© نویسندگان

ناشر: دانشگاه رازی

۱- مقدمه

زبان و چگونگی کاربرد آن نقشی محوری در شکل‌گیری انواع گفتمان‌های حقوقی دارد. در پژوهش حاضر نقش زبان در گفتمان حقوقی و به‌طور خاص بافت قضایی مطالعه و واکاوی می‌شود. مهم‌ترین مؤلفه تشکیل‌دهنده گفتمان بازجویی «پرسش» است. پرسش ابزاری است که بازجو با اتکا به آن سلطه و قدرت خود را در گفتمان تثبیت می‌کند و تعامل خود با مخاطب را به‌سمت و سویی سوق می‌دهد که موردنظر اوست. بنابراین، بررسی پرسش، ساختار و کاربرد آن می‌تواند از مباحثی باشد که در بحث گفتمان‌کاوی قضایی مطرح شود. از نظر ساختاری و معنایی، پرسش‌ها را می‌توان در پنج دسته پرسشی‌های اطلاعی^۱، بله/خیر^۲، انتخابی^۳، تأکیدی^۴ و اخباری^۵ جای داد (بیرر و دیگران، ۱۹۹۹). پرسشی‌های اطلاعی نیز به دو دسته گسترده^۶ و محدود^۷ تقسیم می‌شوند (وودبری^۹، ۱۹۸۴). پرسش‌های اطلاعی گسترده، دربردارنده کلمات پرسش مانند «چرا»، «چگونه» و «چطور» هستند که به پاسخ‌های طولانی و مختلف نیز نیاز دارند:

۱. قض: تو چرا جلوی شوهرت رو نگرفتی این کار را انجام نده؟

شهن: والا ان قدر بهش گفتم اصلاً به حرفم گوش نداد؛ الان هم که چوبش رو خورده تمام مالمون رفت.

اطلاعی‌های محدود به‌دنبال پاسخ‌های کوتاه و محدودی هستند که اغلب چارچوب زمانی-مکانی و مشارکین حاضر در رویداد را شامل می‌شود:

۲. بس: کی؟ چه شبی؟

شهد: همون شبی که صبحش دعوا شد واسه همین گاز کشی.

پرسشی‌های بله/خیر نیز به‌دنبال تأیید یا رد گزاره موجود در پرسش هستند:

۳. قض: سابقه کیفری داری؟

شهد: نه.

پرسش‌های بله/خیر می‌توانند با افعال منفی نیز به کار روند که در این صورت «بله/خیر منفی» نام می‌گیرند:

۴. بس: حالا یعنی نداشت کار گاز انجام بشه؟

شهن: نه نداشت.

پرسشی‌های تأییدی نیز همان‌گونه که از عنوان آن‌ها برمی‌آید به‌دنبال تصدیق گزاره مطرح‌شده هستند. این نوع پرسش‌ها، برای ارائه پاسخ موردنظر، اجبار^{۱۱} زیادی بر مخاطب وارد می‌کنند:

۵. بس: روی نرده‌بوم بود، درسته؟

شهد: آره.

پرسش‌های انتخابی گزینه‌هایی را برای مخاطب ارائه می‌دهند تا از میان آن‌ها یکی را انتخاب کند. این دسته از پرسش‌ها نیز به‌دلیل آنکه تنها دربردارنده گزینه‌های موردنظر پرسنده هستند، میزانی از اجبار را بر مخاطب تحمیل می‌کنند:

۶. قض: توی دورود یا ازنا؟

1. wh-questions

2. yes/no

3. alternative

4. tag

5. declarative

6. D. Biber

7. broad

8. narrow

9. H. Woodbury

۱۰. علائم اختصاری استفاده‌شده در پژوهش حاضر به این شرح است: قض: قاضی، شهن: شاهد با جنسیت زن، شهد: شاهد با جنسیت مرد، مشکد: متشکی‌عنه با

جنسیت مرد، بس: بازپرس، واد: وکیل خواهان با جنسیت مرد، کی: کیفری، حق: حقوقی، ش: شماره پرونده.

11. coercion

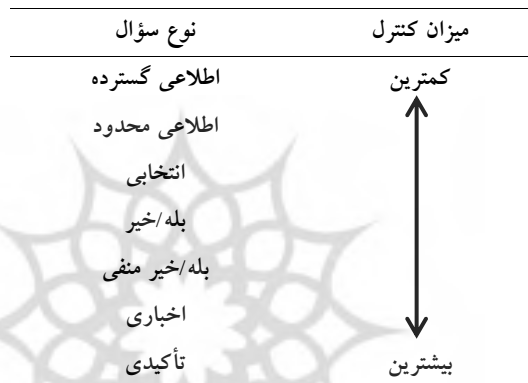
شاهد: ازنا پیش خودمون کاسبی می‌کنه.

پرسش‌های اخباری نیز اگرچه صورت اخباری دارند، دارای کنش گفتاری پرسش هستند:

۷. قض: الان معامله گوسفند کلی سود داره.

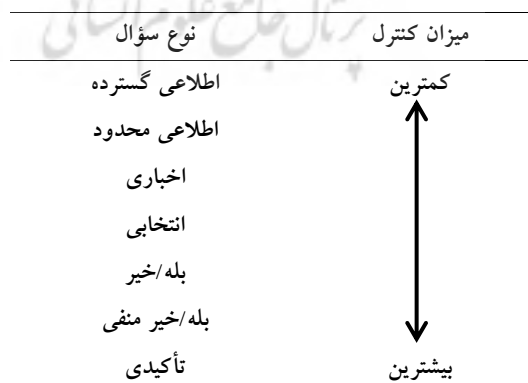
شاهد: بستگی داره وارد باشی یا نه. این اگر وارد بود زمین‌هاش رو نمی‌فروخت، خونه‌ش رو نمی‌فروخت، ضرر کرد همش.

براساس بررسی‌های نگارندگان، مطالعات مرتبط با «پرسش» در گفتمان قضایی (تا جایی که با موضوع پژوهش حاضر در ارتباط است) را می‌توان در دو دسته پژوهش‌های دهه هشتاد میلادی و پس‌از آن جای داد. دلیل این تقسیم‌بندی، رویه‌ای است که در دهه مذکور و پس‌از آن درقبال بررسی «پرسش» در گفتمان حقوقی اتخاذ شده است. عمده پژوهش‌هایی که در دهه هشتاد میلادی انجام گرفته‌اند بر ساختار صورت‌های سؤالی و میزان فراوانی آن‌ها در پیکره موردنظر تکیه دارند (دنت^۱ و دیگران، ۱۹۸۰؛ وودبری، ۱۹۸۴). همچنین در این پژوهش‌ها علاوه بر توصیف ساختاری، به نقش کنترل‌کنندگی انواع پرسش و میزان اجباری که بر مخاطب اعمال می‌کنند، توجه شده است؛ چنان‌که وودبری (۱۹۸۴) پیوستاری از میزان کنترل‌کنندگی انواع پرسش‌ها را به صورت شکل (۱) ارائه می‌دهد:

شکل (۱). پیوستار میزان کنترل‌کنندگی انواع پرسش‌ها (وودبری، ۱۹۸۴: ۲۰۵)

همان‌گونه که در شکل (۱) مشاهده می‌شود پرسش‌های تأکیدی بیشترین میزان کنترل‌کنندگی و پرسش‌های اطلاعی گسترده کمترین میزان کنترل‌کنندگی را دارند. انتخاب هر یک از صورت‌های پرسشی به آگاهی بازجو^۲ از نوع پاسخ و حتی تأثیر کاربردشناختی سؤال بستگی دارد. نجفی و حق‌بین (۱۳۹۸) انواع صورت‌های پرسشی و میزان کنترل‌کنندگی آن‌ها در گفتمان بازجویی مربوط به شعبه کیفری دادرسی شیراز را بررسی کرده‌اند و نتایج بررسی‌های خود را در قالب پیوستار شکل (۲) ارائه داده‌اند:

شکل (۲). پیوستار میزان کنترل‌کنندگی انواع پرسش‌ها (نجفی و حق‌بین، ۱۳۹۸: ۳۳۱)

1. B. Danet

۲. در جستار حاضر واژه «بازجو» به‌منزله لفظی خنثی برای اشاره به هر مشارک حقوقی (اعم از قاضی، بازپرس، وکیل، دادستان و غیره) که در جایگاه پرسنده حاضر است، استفاده می‌شود.

همان‌طور که در شکل (۲) مشخص است، پرسشی‌های اخباری میزان کنترل‌کنندگی کمتری در بافت موردپژوهش دارند؛ درحالی‌که در شکل (۱) پس از پرسش‌های تأکیدی، بالاترین میزان کنترل‌کنندگی را دارند. باید توجه شود که پیوستار وودبری (۱۹۸۴) برپایهٔ زبانی همچون انگلیسی استوار است و در این‌گونه پرسش‌ها آهنگ کلام خیزان است؛ اما در پیکرهٔ پژوهش حاضر و در نجفی و حق‌بین (۱۳۹۸)، اگرچه پرسشی‌های اخباری، از نظر دستوری و آهنگ کلامی، ساختار پرسشی ندارند، از لحاظ کاربردی، هدف آن‌ها آن است که مخاطب علاوه بر آنکه به ادامهٔ گفت‌وگو ترغیب شود، گزارهٔ موجود در ساخت آن را تأیید کند. نگارندگان به‌عنوان مشاهده‌گرهای مستقیم در فرایند پرسش‌وپاسخ در دادگاه معتقدند بازجو برای ایجاد همبستگی با مخاطب، این‌گونه صورت‌های اخباری آگاهانه را به کار می‌برد تا از این رهیافت، شاهد بدون احساس اجبار و به‌راحتی اطلاعات موردنظر بازجو را ارائه دهد. گفتنی است کاربرد پرسشی‌های اخباری در پژوهش‌های مربوط به زبان انگلیسی با پرسشی‌های بله/خیر در زبان فارسی برابر است؛ زیرا زبان فارسی فاقد نشانگر آشکار پرسشی‌ساز به‌صورت درجای^۱ مشخصهٔ سؤالی را با آهنگ کلام منتقل می‌کند (ر.ک. به دبیرمقدم و کلانتری، ۱۳۹۵).

همچنین در دههٔ هشتاد میلادی، پژوهش‌هایی (دنت و دیگران، ۱۹۸۰؛ هریس^۲، ۱۹۸۴) براساس نوع پاسخ سؤالات انجام گرفت. به‌تدریج پس از دههٔ هشتاد، مطالعات بر تأثیر معنایی و کاربردشناختی انواع پرسش‌ها در بافت‌های مختلف بازجویی مانند پلیس آگاهی و دادگاه متمرکز شدند. برای چنین مطالعاتی نیز می‌توان دسته‌بندی‌های متعددی تعیین کرد. برای نمونه، الف) انواع راهبردهای کلامی میان مشارکین در هر بافت بازجویی (جانسون^۳، ۲۰۰۲؛ گیبنز^۴، ۲۰۰۳؛ هیدون^۵، ۲۰۰۵؛ درو^۶، ۱۹۹۲؛ کاتو^۷، ۲۰۱۷؛ سورن^۸، ۲۰۱۹؛ ب) بررسی نقش روایت^۹ و ضدروایت^{۱۰} در گفتمان حقوقی (پنینگتون و هستی^{۱۱}، ۱۹۹۱؛ هریس، ۲۰۰۵؛ کین و مکینون^{۱۲}، ۲۰۲۰؛ هفر^{۱۳}، ۲۰۰۵، ۲۰۱۰، ۲۰۱۲؛ پ) مقایسهٔ گفتمان افراد عادی در برابر افراد حقوقی^{۱۴} (تکاچکوا^{۱۵}، ۲۰۱۰؛ کیزیتو و کندو^{۱۶}، ۲۰۱۹؛ الدریج^{۱۷}، ۲۰۲۱؛ ت) توجه به تأثیر کاربردشناختی انواع ساختارهای نحوی (برنان^{۱۸}، ۱۹۹۴؛ وینتر^{۱۹}، ۱۹۹۴؛ کلیفت و هالت^{۲۰}، ۲۰۰۷؛ ث) ویژگی‌های آوایی کلام (جسن^{۲۱} و دیگران، ۲۰۰۵؛ جس، ۲۰۰۷) تا انتخاب واژگان (کتریل^{۲۲}، ۲۰۰۴؛ ایدز^{۲۳}، ۲۰۰۶).

اگرچه مباحث مطرح‌شده در زمینهٔ گفتمان حقوقی و به‌طور خاص قضایی به موضوع‌های برشمرده محدود نمی‌شود و بحث دربارهٔ آن‌ها مجال بسیاری می‌طلبد، در ادامه، به برخی نمونه‌ها اشاره خواهد شد. گیبنز^{۲۴} (۲۰۰۳) انواع راهبردهای کاربردشناختی

1. in-situ
2. S. Harris
3. A. Johnson
4. J. Gibbons
5. G. Heydon
6. P. Drew
7. J. Catoto
8. L. Seuren
9. narrative
10. anti-narrative
11. N. Pennington & R. Hastie
12. A. Keane & P. McKeown
13. C. Heffer

۱۴. در پژوهش حاضر، نگارندگان، مشارکین در گفتمان قضایی را در دو دستهٔ کلی افراد حقوقی و عادی جای می‌دهند. مراد از دستهٔ نخست، افرادی هستند که با گفتمان حقوقی آشنایی کامل دارند (قاضی، بازپرس، دادیار، وکیل و غیره) و منظور از دستهٔ دوم، افرادی است که با گفتمان حقوقی آشنایی ندارند یا آشنایی کمی دارند (شاهد، متهم، خواهان، خوانده و غیره).

15. T. Tkacuková
16. M. Kizito & W. Kondowe
17. M. Aldridge
18. M. Brennan
19. E. Winter
20. R. Clift & E. Holt
21. M. Jessen
22. J. Cotterill
23. J. Eads
24. J. Gibbons

را بررسی می‌کند که هریک از مشارکین در گفتمان قضایی هنگام پرسش و پاسخ به کار می‌برند. راهبردهای موردنظر در تقسیم‌بندی کلی در دو دسته^۱ شخص‌محور^۲ و ایده‌محور^۳ جای می‌گیرند. راهبرد نخست به شیوه‌هایی اشاره دارد که شخصیت و هویت افراد را مورد پرسش قرار می‌دهد؛ دسته دوم نیز بر عقاید و گفته‌های آن‌ها متمرکز می‌شود. از آنجاکه راهبردهای مذکور به‌نوعی چارچوب نظری پژوهش حاضر را شکل می‌دهند، در بخش بعد به آن‌ها خواهیم پرداخت. هالت و جانسون^۴ (۲۰۱۰) پس از مشاهده و بررسی فضای محکمه و بازجویی پلیس چنین بیان می‌دارند که راهبردهای نقل قول^۵، شکل‌دهی^۶ و تکرار^۷، شالوده اصلی گفتمان بازجویی در بافت‌های مذکور را می‌آفرینند.

درواقع، با کاربرد هریک از راهبردهای مذکور، نسخه‌ای جدید از رویدادها و واقعیات از پیش مطرح‌شده بیان می‌شوند. به‌طور خلاصه، در تعریف هریک از راهبردهای مذکور می‌توان چنین گفت که نقل قول به استفاده از گفته‌های افراد در ساختار پرسش بازجو اشاره دارد: گفتید خودم با چشم‌هایم دیدم که شیشه را شکست. در گفتار افراد عادی نیز کاربرد مکرر نقل قول‌ها وجود دارد که می‌تواند گواه بر نداشتن قطعیت باشد. شکل‌دهی به راهبردی اشاره دارد که به چگونگی ساختاربندی صورت‌های زبانی اعم از انتخاب واژگان یا صورت نحوی می‌پردازد. گاهی مشارکین پاسخ‌های غیرصریح به پرسش‌ها می‌دهند؛ به این معنا که به‌جای ارائه پاسخ بله/خیر نسخه دیگری از رویداد را جایگزین می‌کنند. در این موقعیت، بازجو با ارائه گفته‌های پیشین افراد، تضاد میان آن‌ها را آشکار می‌کند و این‌گونه با پاسخ غیرصریح افراد مقابله می‌کند. تکرار سؤال نیز از راهبردهای پرکاربرد در گفتمان بازجویی است.

هالت و جانسون (۲۰۰۶) برای سؤال‌های تکراری چهار ویژگی بیان می‌کنند: ۱. معمولاً با *SO* شروع می‌شوند؛ ۲. از لحاظ دستوری، دارای صورت سؤال نیستند (صورت اخباری دارند)؛ ۳. معمولاً عناصری از گفته‌های مخاطب را به‌همراه دارند؛ ۴. به‌دنبال تصدیق گزاره مطرح‌شده هستند. راهبردهای مذکور را می‌توان به‌سان ابزارهایی دانست که افراد حقوقی از طریق آن‌ها قدرت و اقتدار خود را بر گفتمان حاکم می‌سازند. نجفی و حق‌بین (۱۳۹۹) نیز انواع راهبردهای کلامی در تعامل بازجویی در شعبه کیفری دادسرای شهر شیراز را بررسی کرده‌اند. یافته‌های آن‌ها مؤید آن است که بازجو در بافت مذکور از راهبردهای صورت‌بندی، تکرار، تقابل، نقل قول و قطع کلام^۸ برای اعمال قدرت و کسب اطلاعات از مخاطب استفاده می‌کند. روایت و کارکرد آن نیز یکی دیگر از موضوع‌های مورد مطالعه در حوزه گفتمان حقوقی است. هر پرونده‌ای که به دادگاه کشیده شود، داستانی از (ارتکاب) تخلف را نشان می‌دهد (تیرزما^۹، ۱۹۹۹). بنابراین، هریک از مشارکین روایت خاص خود از وقایع را به دادگاه عرضه می‌دارند؛ حتی هریک از افراد حقوقی نیز روایت خاص خود را در ذهن شکل می‌دهند.

هفر (۲۰۰۵، ۲۰۱۰) پس از مطالعه و بررسی گفتمان محاکمه با محوریت روایت معتقد است ژانر قضایی ماهیتی ترکیبی^{۱۰} دارد؛ به‌گونه‌ای که توأمان هر دو بُعد روایت و ضدروایت در گفتمان قضایی را ایفای نقش می‌کنند. منظور از ضدروایت پرسش و پاسخی است که بر مبنای استدلال‌های منطقی و ارائه شواهد عینی استوار است.^{۱۱} حق‌بین و دیگران (۱۳۹۵) نیز در پژوهشی همسو با هفر (۲۰۰۵) چنین بیان می‌دارند که مشاهده‌ها و یافته‌های آنان از گفتمان محکمه حاکی از وجود ژانر ترکیبی است. آن‌ها نمودار مراحل مختلف قضایی را براساس گفتمان هر بخش ارائه می‌دهند. بخش دیگری از مطالعات در حوزه گفتمان حقوقی و به‌طور خاص محکمه به چگونگی تعامل افراد عادی در برابر افراد حقوقی اختصاص دارد. تکاچکوا^{۱۲} (۲۰۱۰) پرونده‌ای را شرح می‌دهد که در آن دو فرد عادی به جرم شایعه‌پراکنی علیه -سلامت غذایی- شرکت

1. person-targeted
2. idea-targeted
3. E. Holt & A. Johnson
4. reported speech
5. formulation
6. repetition

۷. برابر نهادهای واژه مذکور در پیکره پژوهش حاضر «خب»، «یعنی» و «پس» است.

8. interruption
9. P. Tiersma
10. hybrid

۱۱. برای آگاهی از وجوه تمایز روایت و ضدروایت به (هفر، ۲۰۰۵) مراجعه کنید.

12. T. Tkacuková

مک‌دونالد^۱ در دادگاه محاکمه می‌شوند. نویسنده در این پژوهش به بررسی فرایند پرسش‌وپاسخ بین افراد عادی (به‌عنوان خواننده) و وکیل شرکت مذکور (به‌عنوان خواهان) می‌پردازد. جلسات دادگاه در سه دوره زمانی برگزار می‌شود و در این پژوهش نوع پرسش‌های مطرح‌شده و تأثیر کاربردشناختی آن‌ها موردنظر نویسنده بوده است. نتایج نشان می‌دهد وکیل شرکت به‌عنوان فرد حقوقی که با گفتمان قضایی کاملاً آشناست، در هر سه مرحله، مخاطبان را با سؤال‌های بسته^۲ که بالاترین میزان اجبار و کنترل‌کنندگی را دارند، موردپرسش قرار می‌دهد. سؤال‌ها را براساس صورت و پاسخ موردانتظار آن‌ها به دو دسته باز^۳ و بسته تقسیم می‌کند. دسته باز شامل پرسشی‌های اطلاعی و دسته بسته شامل پرسشی‌های بله/خیر، انتخابی، اخباری و تأکیدی می‌شوند (هادلستون و پولوم^۴، ۲۰۰۲).

عمده سؤال‌ها نیز شخص‌هدف^۵ هستند که صلاحیت افراد را زیر سؤال می‌برند. درمقابل، افراد عادی در جلسه نخست پرسش‌های باز و کلی مطرح می‌کنند؛ اما در جلسه‌های بعدی به پرسش‌های بسته مانند بله/خیر، تأکیدی و اخباری متوسل می‌شوند. تکاچکوا (۲۰۱۰) برپایه بررسی‌های خود معتقد است اگرچه افراد عادی در جلسه‌های بعدی دادگاه نوع پرسشگری را از وکیل مقابل آموخته بودند و در نوع پرسش پیشرفت داشتند، در مراحل پسین همچنان مغلوب طرف مقابل می‌شدند. ازاین‌رو، نیاز است که افراد عادی پیش از شروع محاکمه آموزش‌هایی ببینند تا حداقل درکی کلی از مراحل و گفتمان پیش‌روی خود داشته باشند. در پژوهش حاضر تلاش می‌شود تا ابعاد مختلف پرسش در گفتمان قضایی بحث و تحلیل شود. بنابراین، می‌توان پژوهش پیش‌رو را تلاشی برای پاسخ به دو پرسش زیر دانست:

۱. در گفتمان قضایی و به‌طور خاص بافت کیفری و حقوقی از چه نوع پرسش‌هایی استفاده می‌شود و میزان فراوانی آن‌ها به چه صورت است؟

۲. مشارکین در گفتمان قضایی از چه راهبردهایی برای پیشبرد گفتمان استفاده می‌کنند؟

درخور بیان است که داده‌های پژوهش حاضر برگرفته از جلسه‌های واقعی شعبه‌های کیفری و حقوقی دادگاه و دادسرای شهرستان دورود است. ساختار کلی پژوهش به این شرح است: بخش دوم به معرفی انواع راهبردهای کاربردشناختی در گفتمانی قضایی براساس آراء و روش‌شناختی گینز (۲۰۰۳) اختصاص دارد. در بخش سوم، روش‌شناسی پژوهش ارائه می‌شود. تجزیه و تحلیل داده‌ها، موضوع بخش چهارم خواهد بود؛ درنهایت، نتیجه‌گیری در بخش پنجم مطرح خواهد شد.

۲- راهبردهای کاربردشناختی در گفتمان قضایی

گفتمان قضایی را می‌توان مجموعه‌ای از روایت‌ها دانست؛ زیرا هریک از مشارکین از افراد حقوقی گرفته تا افراد عادی روایت خاص خود از یک رویداد را در ذهن دارند. افراد حقوقی برای استخراج واقعیت یا آزمایش درستی روایات موجود، از مهم‌ترین ابزار خود یعنی «پرسش» استفاده می‌کنند. معیار گزینش انواع صورت‌های پرسشی را می‌توان در تأثیر کاربردشناختی آن‌ها جست‌وجو کرد. یعنی بازجو با اطلاع از تأثیر کاربردشناختی و معنایی سؤال، یک ساختار خاص را بر دیگری ترجیح می‌دهد. گینز (۲۰۰۳) معتقد است افراد حقوقی برای به‌چالش کشیدن روایات مشارکین به‌طور عمده از دو راهبرد استفاده می‌کنند: راهبردهای مذکور یا گفته‌ها و ایده‌های افراد را هدف می‌گیرند و به این اعتبار ایده‌هدف^۶ نامیده می‌شوند یا هویت و شخصیت فرد را موردسؤال قرار می‌دهند؛ بنابراین، شخص‌هدف تلقی می‌شوند. هریک از راهبردهای مذکور نیز به‌نوبه خود شیوه‌ها و شگردهای پرسشی خاص خود را دارند. در ادامه، هریک از شگردهای مذکور برای راهبردهای کاربردشناختی شرح داده می‌شود.

۲-۱ راهبرد شخص‌هدف

دست‌کاری وضعیت: برپایه این روش فرد بازجو به‌گونه‌ای ساختار پرسش‌ها را تغییر می‌دهد که بیش از آنکه محتوای

1. McDonalds
 2. closed
 3. open
 4. R. Huddleston & G. Pullum
 5. person-targeted
 6. idea-targeted
 7. status manipulation

گفته‌های مخاطب را به چالش بکشد، شخصیت و ویژگی‌های شخصی او را مورد پرسش و تردید قرار می‌دهد. برای نمونه، اگر مخاطب شاهد رویداد باشد، بازجو می‌کوشد تا چهره‌های غیرقابل‌اعتماد از وی برای قاضی یا هیئت‌منصفه ترسیم کند؛ در نتیجه، گفته‌های وی (شاهد) نیز نامعتبر جلوه می‌نماید. هدف دیگر این نوع کاربرد پرسش آن است که نشان دهد فرد موردبازجویی (به‌طور خاص اگر شاکی یا خواهان باشد) مستحق مجازات است (گیبیز، ۲۰۰۳). در نمونه اخیر می‌توان به محاکمه‌های مربوط به تجاوز اشاره کرد که در برخی از آن‌ها محتوای پرسش‌ها به‌گونه‌ای است که قربانی را هدف قرار می‌دهد و به‌نوعی رفتار شخص قربانی را موجب ایجاد جرم می‌داند (لیبز-پلزنر^۱، ۱۹۸۴)؛ در نتیجه، او قربانی -نه مجرم- را سزاوار سرزنش می‌داند.

ضمایر شخصی: کاربرد ضمایر شخصی راهی برای ایجاد صمیمیت یا حفظ فاصله با مخاطب است. مثال بارز آن نیز کاربرد «تو» و «شما» است.

تقابل^۲: هدف افراد حقوقی در انتخاب صورت‌های سؤالی آن است که گفته‌های پیشین افراد را در تقابل با گفته‌های تازه آن‌ها قرار دهند. در واقع، در این روش گفته‌های مخاطب متناقض و در نتیجه، روایت او از رویداد انجام‌شده نامعتبر می‌نماید.

تحریف وجهیت^۳: در این راهبرد بازجو می‌کوشد از وجهیتی که مخاطب به کار می‌برد، به‌عنوان یک مزیت استفاده کند. برای نمونه، اگر در کلام مخاطب عباراتی همچون «شاید»، «تا حدودی» و «تقریباً» وجود داشته باشد، بازجو با پرسش سؤال‌هایی با بالاترین میزان کنترل‌کنندگی مانند پرسشی‌های بله/خیر سعی می‌کند نبود قطعیت موجود در کلام مخاطب را به یقین تبدیل کند؛ برای مثال، بازجو از مخاطب می‌خواهد فقط با بله/خیر به سؤال پاسخ دهد. بولوملر^۴ (۱۹۹۱) نیز از این راهبرد با عنوان «تله تمام‌عیار»^۵ یاد می‌کند؛ زیرا باعث می‌شود مخاطب فردی غیرقابل‌اطمینان و بی‌اعتمادبه‌نفس جلوه نماید که از تأیید صریح گزاره‌ها طفره می‌رود.

همسوسازی^۶: به تغییراتی اشاره دارد که گوینده براساس آن‌ها و با اعمال آن‌ها در گفتار خود می‌کوشد زبان خود را به زبان مخاطب شبیه کند و در نتیجه، فاصله خود را با او کاهش دهد. این تغییرات می‌تواند مواردی مانند سبک صحبت، لهجه یا تغییر زبان باشد. البته باید در نظر داشت این شیوه می‌تواند در جهت عکس نیز عمل کند (غیریت‌سازی)؛ به این صورت که گوینده می‌کوشد کلام و زبان خود را از مخاطب متمایز و در نتیجه، فاصله خود را حفظ کند.

نوبت‌گیری^۷: یکی از مشخصه‌های مهم هرگونه تعامل گفتاری وجود نوبت برای صحبت مشارکین است. در بافت قضایی و فرایند محاکمه تعامل مشارکین به‌صورت توالی پرسش‌وپاسخ است؛ بنابراین، نوبت‌های صحبت مشارکین واضح و «ازپیش‌تعیین‌شده»^۸ (درو و فراز^۹، ۲۰۲۱؛ می^{۱۰} و دیگران، ۲۰۲۱).

۲-۲ راهبردهای ایده‌هدف

انتخاب واژگان: هفر (۲۰۰۵) بر این باور است که انتخاب راهبردی کلمات در بازجویی نقش مهمی ایفا می‌کند؛ کلماتی که در جملات به کار برده می‌شوند دارای ابعاد ارزشی هستند که می‌توانند به‌تدریج هنگام فرایند محاکمه تصویری گناهکار یا بی‌گناه از افراد را در اذهان ثبت نمایند. لفتس^{۱۱} (۱۹۷۹) نیز بر تأثیر کاربردی واژه‌ها صحنه می‌گذارد و چنین بیان می‌دارد که کوچک‌ترین تغییر در انتخاب واژگان می‌تواند به ارائه نسخه دیگری از روایت‌های ارائه‌شده از رویدادها منجر شود. دنت (۱۹۸۰) مشاهده خود از محاکمه مربوط به یک پرونده سقط جنین غیرقانونی را چنین توصیف می‌کند که دادستان در گفتمان محاکمه به استفاده از

1. T. Liebes-Plesner
2. contrast
3. distorting modality
4. A. Bulow-Moller
5. infallibility trap
6. accommodation
7. turn taking
8. preallocated
9. P. Drew & F. Ferraz de Almeida
10. A. May
11. E. Loftus

کلماتی مانند «نوزاد» یا «کودک» تمایل زیادی دارد. در مقابل، وکیل مدافع عمدتاً از واژه‌های تخصصی پزشکی مانند «جنین» یا «رویان» استفاده می‌کند که بار ارزشی و احساسی کمتری دارند. به عقیده گینز (۲۰۰۳)، علت این امر این است که مرگ جنین کمتر از مرگ یک نوزاد مستحق دریافت حکم قتل عمد است. بنابراین، با استفاده از واژگان، همان عمل به مثابه جرم غیرقابل مجازات (با انتخاب کلمه) به تصویر کشیده شده است.

تردیدنمایی^۱: کاربرد عبارتهایی همچون «شاید»، «احتمالاً»، «تقریباً» و «ممکن است»، شک و نااطمینانی گوینده را می‌رساند. هفر (۲۰۱۰) نیز بر این باور است که پاسخ‌دهندگان ضعیف، برخلاف پاسخ‌دهندگان قدرتمند، از برخی ویژگی‌ها در گفتار خود استفاده می‌کنند که مبین یک شاهد غیرقابل اعتماد است. این ویژگی‌ها، استفاده از تردیدنماها، مکث در گفتار، تشدید لحن/کلام و مانند آن را دربرمی‌گیرد. تردیدنماها ابزارهایی هستند که میزان تعهد گوینده را نسبت به گزاره‌هایی که بیان می‌کند، کاهش می‌دهند و مجالی فراهم می‌کنند که براساس آن اطلاعات بیش از آنکه به عنوان حقایق ارائه شوند، به منزله عقاید شخصی مطرح می‌شوند (هایلند^۲، ۱۹۹۸).

تکرار^۳: گاهی هنگام فرایند محاکمه، بازجو مجدداً پرسش خود را تکرار می‌کند. استفاده از این راهبرد می‌تواند دلایل و اهداف متعددی داشته باشد. برای نمونه، می‌تواند برای تأکید بیشتر (ابار^۴، ۱۹۸۲) یا برای ایجاد پیوند بین رویدادهایی استفاده شود که ممکن است در صورت تکرار نشدن، متصل به نظر نرسند (ارلیچ^۵، ۲۰۲۱). همچنین تکرار سؤال (به دفعات زیاد)، از نظر مالی و فاهی^۶ (۱۹۹۱) رویکردی خصمانه است که هدف آن ایجاد ناهماهنگی بین پاسخ‌های مخاطب است تا این‌گونه گفته‌های او غیرقابل اتکا جلوه نماید.

بازساخت^۷: این رویکرد برای جمع‌بندی یا ارائه خلاصه از آن چیزی استفاده می‌شود که در روند محاکمه یا بازجویی سپری شده است. در واقع، بازجو گفته‌های مخاطب را با ساختار زبانی خود بازسازی می‌کند و از مخاطب می‌خواهد نتیجه یافته‌های خود را تأیید یا رد کند؛ مانند: پس گفتی ... یعنی اون شب ...

پیش‌انگاره^۸: مفهومی است که در حوزه ساخت اطلاعی مطرح می‌شود. لمبرکت^۹ (۱۹۹۴) در تعریف پیش‌انگاره کاربردشناختی چنین بیان می‌دارد: «مجموعه‌ای از گزاره‌ها با ویژگی‌های واژگانی-دستوری هستند که در کلام برانگیخته می‌شوند و گوینده فرض می‌کند شنونده آن‌ها را از قبل می‌داند یا باور دارد یا آماده است در زمان گفت‌وگو آن را بدیهی تلقی کند» (۵۲). منظور از این راهبرد استفاده بازجو از پیش‌انگاره در ساختار پرسش است. این راهبرد باعث می‌شود مخاطب در رد گزاره‌ای که بازجو مطرح کرده است، آزادی کمتری داشته باشد. برای نمونه، موقعیتی را تصور کنید که در صحنه جرم شیشه‌ای شکسته است و شاهد از اذعان به آن طفره می‌رود. در این موقعیت می‌توان دو پرسش زیر را مطرح کرد:

۸. الف) وقتی رسیدید آنجا شیشه شکسته بود؟ (سؤال فاقد پیش‌انگاره)

ب) وقتی رسیدید آنجا شیشه‌های شکسته را دیدید؟ (سؤال حاوی پیش‌انگاره)

نکته‌ای که باید به آن توجه شود آن است که همیشه مرز دقیق و مشخصی بین راهبردهای شخص محور و ایده‌محور وجود ندارد و تمایز آن‌ها به شدت به بافت وابسته است. در بخش بعدی تلاش می‌شود هریک از راهبردهای مذکور به همراه مثال‌های عینی تشریح و تبیین شوند.

۳- داده‌ها و روش‌شناسی پژوهش

جستار حاضر بخشی از پژوهشی است که «نقش پرسش در گفتار قضایی» را در سه بافت حقوقی، کیفری و خانواده در دادگاه و

1. hedging
2. K. Hyland
3. repetition
4. W. M. O'Barr
5. S. Ehrlich
6. Y. Maley & R. Fahey
7. reformulation
8. presupposition
9. K. Lambrecht

دادسرای شهرستان دورود مطالعه می‌کند. پیکره کلی، حدود ۱۰۰ هزار واژه را دربرمی‌گیرد که در بازه زمانی ۱۴۰۱/۱۰/۱۲ تا ۱۴۰۲/۰۳/۲۰ از شعبه‌های مختلف گردآوری شده است. در مرحله بعد، داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار پایتون^۱ (۳.۱۰.۱۱) براساس انواع ملاک‌های موردنظر برچسب‌گذاری شده‌اند. نمونه (a) بخشی از برچسب‌گذاری را نشان می‌دهد:

a) </utterance>

-<utterance cid="3" uid="89">

<sent qc="5" sid="1">سه دانگ؟</sent>

</utterance>

-<utterance cid="1" uid="90">

<sent sid="1">بله سه دانگش را به من داد؛ یعنی گفت به خاطر سه دانگ</sent>

</utterance>

-<utterance cid="3" uid="91">

<sent qc="5" sid="1">یعنی گفت پول سه دانگ را بهت می‌دم؟</sent>

<sent qc="2" sid="2">چقدر؟</sent>

همان‌گونه که در نمونه (a) مشاهده می‌شود هر نوبت صحبت مشارکین یک پاره‌گفتار (utterance) در نظر گرفته شده است که می‌تواند جمله‌های مختلفی را دربرگیرد. دیگر نشانگرها نیز به شماره پرونده، نوع پرسش، نوع مشارک و جنسیت آن‌ها اشاره دارند. باتوجه به اهداف پژوهش حاضر پرونده‌هایی که در آن‌ها مشارکت شاهد وجود داشت، استخراج شدند و به‌منزله پیکره پژوهش به کار رفتند. این پیکره، ۱۰۱۲۳ واژه دارد که از بافت حقوقی و کیفری مشتق می‌شود. برای حفظ توازن پیکره نیز سعی شد تا جای ممکن از هر بافت، تعداد واژه‌های نزدیک به هم استخراج شود. تعداد ۴۹۶۳ واژه به بافت کیفری و ۵۱۶۰ واژه به بافت حقوقی مربوط می‌شود. برای بررسی داده‌ها به‌طور عمده از رویکردهای کمی و کیفی بهره برده‌ایم. در بعد کمی، محاسبه آماری انواع گونه‌های پرسشی و در بعد کیفی نیز به تشریح و توصیف انواع راهبردهای کلامی در گفتمان قضایی پرداخته‌ایم. موضوع پرونده‌های حقوقی به‌طور عمده جلسه‌های پرسش و پاسخ شاهدان مربوط به اعسار^۲ از هزینه دادرسی و برخی موارد نیز کلاهبرداری است. پرونده‌های کیفری هم موضوع‌هایی مانند ضرب و جرح، توهین و فحاشی، سرقت و دزدی بوده است. شایسته بیان است که برای حفظ حریم شخصی افراد تمام اطلاعات همچون نام و نام‌خانوادگی، نام مکان‌های خاص و هرگونه اطلاعاتی که به‌نوعی هویت افراد را مشخص کند، تغییر پیدا کرده است و در متن نیز به‌صورت اختصاری درج می‌شود.

۴- تجزیه و تحلیل داده‌ها

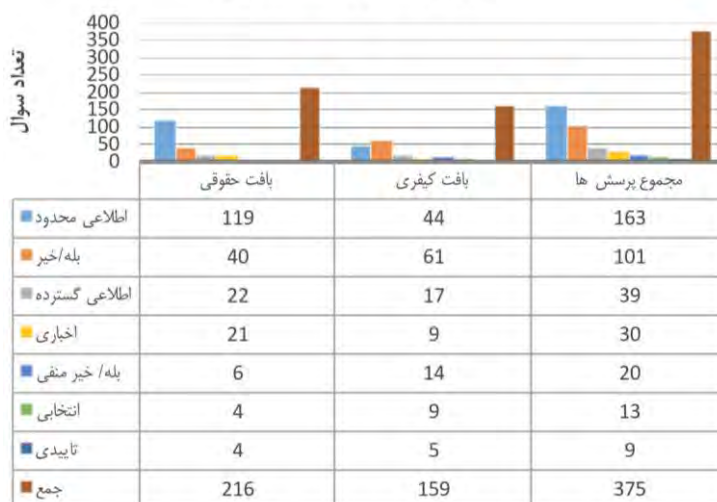
نمودار (۳) مقایسه‌ای بین گونه‌های مختلف صورت‌های پرسشی و میزان فراوانی آن‌ها در دو بافت حقوقی و کیفری دادگاه شهرستان دورود است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، بیشترین میزان فراوانی به اطلاعاتی‌های محدود مربوط می‌شود. تفاوت محسوس دو بافت کیفری و حقوقی در به‌کارگیری اطلاعاتی‌های محدود را می‌توان به دو دلیل نوع بافت و تعداد مشارکین نسبت داد. پرونده‌های مربوط به بافت حقوقی که در آن‌ها شاهد به‌عنوان مشارک حضور دارد، عمدتاً به اعسار از هزینه دادرسی مربوط می‌شود و در هریک نیز دو یا سه شاهد حضور دارد و فرایند پرسش و پاسخ کوتاه است؛ زیرا موضوع کاملاً مشخص است (اثبات ناتوانایی مالی شس)^۳. بخش نخست پرسش‌ها در پرونده‌های مذکور به احراز هویت و تعیین صلاحیت شاهد می‌انجامد؛ بنابراین، میزان فراوانی بالای اطلاعاتی‌های محدود در بافت حقوقی منطقی می‌نماید. در مقابل، در بافت کیفری اگرچه تعداد مشارکین کمتر است، فرایند پرسش و پاسخ طولانی‌تر است؛ زیرا جرمی صورت گرفته است که باید تمام ابعاد آن (مانند چارچوب زمانی، مکانی جرم صورت گرفته، نوع مشارکین درگیر در رویداد) روشن گردد.

1. python

۲. در واژگان حقوقی مفهوم اعسار آن است که فرد نمی‌تواند بدهی خود را بپردازد.

۳. یک مشارک اعم از خواهان یا خوانده (از این پس شخص سوم: شس) خواسته‌ای را مطرح کرده است که به پرداخت هزینه نیاز دارد و او اعلام نموده که توانایی پرداخت آن را ندارد. در این مرحله به شهادت شاهد نیاز است تا مسئله فوق (نداشتن استطاعت مالی) را گواهی کنند.

انواع پرسش در بافت قضایی

شکل (۳). توزیع انواع صورت‌های پرسشی در بازجویی شاهد در دادگاه‌های کیفری و حقوقی

نکته دیگری که در نمودار (۳) می‌توان به آن اشاره کرد بی‌تناسبی استفاده از پرسش‌ها با کنترل‌کنندگی بالا است به گونه‌ای که در بافت کیفری صورت‌های بله/خیر، بله/خیر منفی، تأییدی، انتخابی بیشتر از بافت حقوقی به کار گرفته شده‌اند. دلیل کاربرد کمتر صورت‌های پرسشی مذکور در بافت حقوقی آن است که در پرونده‌های حقوقی بیش از آنکه مشارکین نقش فعالی در روند دادرسی داشته باشند، مستندات نقش تعیین‌کننده دارند. به این معنا که موضوع و جنبه‌های اصلی آن برپایه اسناد حقوقی که ارائه می‌دهند تا حد زیادی برای قاضی آشکار است؛ بنابراین، اساساً به کاربرد صورت‌های پرسشی با میزان کنترل‌کنندگی بالا نیازی نیست. در مقابل، در بافت کیفری (حداقل در تمام پرونده‌های موجود در پیکره) جرمی صورت گرفته است که برخی لایه‌های پنهان دارد و اغلب جنبه عمومی پیدا می‌کند و عمدتاً نیز گفته‌های مشارکین اعم از شاهد، متهم، مجرم و شاکی است که روایت‌ساز اصلی رویداد محسوب می‌شود. تفاوت محسوس هم میان کاربرد پرسشی‌های اخباری در بین دو بافت مشاهده می‌گردد. این نوع پرسش‌ها (اخباری) مشخصه کنترل‌کنندگی کمتری دارند. در واقع، قاضی گزاره‌ای را در قالب ساخت اخباری مطرح می‌کند و مخاطب نیز آن را تأیید (در برخی موارد رد) می‌کند. این درحالی است که در بافت کیفری بازجو سعی اعمال حداکثری قدرت خود از طریق مهم‌ترین ابزار یعنی پرسش را دارد.

۴-۱ راهبردهای شخصی هدف

در نمونه (۹) همان‌گونه که مشاهده می‌شود، قاضی با کاربرد پرسشی‌های محدود موقعیت را به گونه‌ای ساخته و پرداخته می‌کند که به طور مستقیم شخصیت و ویژگی‌های هویتی مخاطب را هدف می‌گیرد (دست‌کاری وضعیت). در واقع، هدف از پرسش این‌گونه سؤال‌ها (مانند نداشتن سوءسابقه یا نسبت خویشاوندی) آن است که میزان اعتبار فرد به عنوان شاهد محک زده شود.

۹. قض: سابقه‌داری آقای م. ر.؟

شاهد: نه سابقه ندارم.

قض: کارت چیه؟

شاهد: جوشکاری درب و پنجره.

قض: میزان تحصیلات؟

شاهد: سیکل.

قض: نسبت قومی و خویشاوندی هم که نداری؟

شاهد: نه.

در بسیاری پژوهش‌ها، ضمایر شخصی ابزارهایی در نظر گرفته شده است که می‌توانند در ایجاد فاصله یا حفظ هم‌بستگی با

مخاطب نقش کلیدی ایفا کنند (براون و گیلمن^۱، ۱۹۶۰؛ جاکمت^۲، ۱۹۹۶؛ گیبنز، ۲۰۰۳). در پیکره پژوهش حاضر تا جایی که به مشارکین شاهد مربوط می شود تنها دو مورد ضمیر شخصی دوم شخص مفرد در بافت کیفی مشاهده شد (۱۰ و ۱۱) و در دیگر موارد ضمیر دوم شخص جمع به همراه عناوین خانم/آقا به کار برده شده است.

۱۰. بس: نسبت داری با شاکمی امیر؟

شاهد: داییمه.

بس: کجا زندگی می کنی؟

شاهد: تهران

۱۱. بس: رضا تو موقعی که با بابات رفتی این آقا رو دیدی؟ یادته؟ خوب نگاهش کن.

شاهد: آره

در هر دو موردی که ضمیر دوم شخص مفرد استفاده شده است مخاطب از لحاظ سنی کودک یا نوجوان محسوب می شود. شاید بتوان چنین استنباط کرد که بازجو برای ایجاد صمیمیت با مخاطب از ضمیر مذکور و نام کوچک آن ها استفاده می کند.

۱۲. قض: چه نسبتی با این آقا داری؟

شاهد: نسبت خاصی باهاش ندارم؛ اما خوب می شناسمش.

قض: اینجا که نوشتی پسرعمو هستی.

شاهد: خب ارتباط زیادی باهم نداریم.

۱۳. بس: هر دو تا رو می شناسی؟

شهن: نه من از این خرید می کنم نمی شناسمش^۳

بس: پس چطور می دونید اون خانوم موسوی هست؟

شهن: خب قبلاً که با دخترعموش کار کردم.

در مثال های (۱۲) و (۱۳) همان گونه که مشهود است، بازجو به وجود تناقضی در گفته های مخاطب پی می برد و در مثال (۱۲) سعی دارد با ارائه گفته های پیشین مخاطب علت تناقض موجود را جویا شود. در مثال (۱۳) نیز با استدلال منطقی (پس چطور می دونید...) مخاطب را از وجود تناقض در گفته ها آگاه ساخته و به دنبال پاسخ است. بعد دیگر تقابل که در (۱۹۹۰) به آن اشاره دارد به پاسخی مربوط است که به سؤال ها داده می شود. موقعیتی را متصور شوید که بازجو با طرح پرسشی به دنبال یک پاسخ مشخص بله/خیر است؛ در این حالت، مخاطب به جای پاسخ صریح (که ممکن است تبعاتی به همراه داشته باشد) پاسخی جایگزین ارائه می دهد. به مثال (۱۴) دقت کنید:

۱۴. قض: اصلاً دیدی ایشون رو؟

شاهد: اون آقایی که بردش نه.

قض: محمدرضا رو به چشم دیدی؟

در مثال (۱۴) قاضی مشخصاً به دنبال پاسخ بله/خیر است؛ اما پاسخ مخاطب گمراه کننده است؛ به این علت، قاضی مجبور می شود سؤال خود را به گونه دیگری مجدداً تکرار کند.

۱۵. در: هر دو اونجا حضور داشتن؟

شاهد: فکر کنم فقط خودش بود.

در: پسرش هم نقش داشته یا نه؟ شما دیدی یا نه؟

شاهد: والا -مکت-

1. R. Brown & A. Gilman

2. M. Jacquemet

۳. این علامت نشان دهنده قطع کلام (interruption) است.

در: بحث مشاهده است؛ شما دیدی پسرش هم نقشی داشته باشه تو درگیری؟
شهید: دست آورد بالا ولی نه اونجوری که×

در نمونه‌هایی نظیر (۱۵)، شاهد در پاسخ خود از عبارتهای وجهیت‌نما (وجهیت معرفتی^۱ که مبین احتمال، ضرورت، پیش‌بینی و غیره است) استفاده می‌کند که بیانگر نداشتن قطعیت است؛ مانند فکر می‌کنم. از آنجاکه بازجو نیازمند پاسخ قطعی است، مشخصاً از مخاطب می‌خواهد کلام (با وجهیت احتمال) خود را تصحیح کند و پاسخ مشخص ارائه دهد (راهبرد تحریف وجهیت). همان‌طور که مشاهده می‌شود در ادامه نیز مکث مخاطب و ندادن پاسخ مشخص باعث می‌شود بازجو مجدداً سؤال خود را به‌گونه دیگری مطرح کند (بازساخت). وجود وجهیت‌نماها، مکث‌ها و طفره از ارائه پاسخ دقیق به ترسیم شخصیت نامعتبر از شاهد منجر می‌شود.

۲-۴ راهبردهای ایده‌هدف

انتخاب کلمات یکی از مهم‌ترین راهبردها در گفتمان قضایی است؛ زیرا هر واژه می‌تواند به‌صورت بالقوه بار حقوقی خاصی به‌همراه داشته باشد؛ در نتیجه، به‌صورت هم‌زمان تصویری گناهکار یا بی‌گناه از افراد را عرضه نماید.

۱۶. بس: خب دقیقاً چی شد؟

شهید: دیگه دست‌وپا می‌زدن، رو چیزها می‌افتاد، دیگه اینکه چیزی خراب شده بود یا نه حقیقت نمی‌دونم. کلاً در حد یکی‌دو دقیقه ما رسیدیم نداشتیم اتفاق زیادی بیفته×

بس: حرف چطور؟ توهینی تهدیدی هم بود؟ شما می‌تونن بگی چیزی من شنیدم؟

شهید: نه بین خودتون درگیری بود، دیگه همسایه‌ها هم اومدن نداشتن اتفاقی بیفته.

بس: شاکی هم صدمه دید؟ موقعی که شما جدا کردید آثار ضرب و جرح چیزی روی بدن شاکی دید؟

در نمونه (۱۶) بازجو به دنبال کنش‌های مجرمانه و متعاقب آن کنشگر(های) آن‌ها است و می‌کوشد به‌طور آشکار از کلماتی که بار حقوقی دارند؛ مانند «توهین»، «تهدید»، «صدمه» و «آثار ضرب و جرح» استفاده کند تا از پرداختن مخاطب به مسائل حاشیه‌ای جلوگیری کند.

۱۷. قض: کارش چیه آقا؟

شهید: روستایی هست.

قض: می‌فهمی شغل چیه؟

شهید: شغلی نداره، روستایی هست.

قض: درآمدی هم نداره حتماً.

شهید: والا درآمدی هم نداره.

قض: مال دنیا چی داره؟

شهید: والا روستایی‌ها درآمدی ندارند.

نمونه (۱۷) به پرونده اعسار از پرداخت هزینه کارشناسی مربوط می‌شود و بخشی از مکالمه قاضی و شاهد است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود بازجو به‌طور واضح از شاهد، شغل و منبع درآمد شس را جويا می‌شود؛ اما مخاطب به‌جای بیان شغل یا منبع درآمد شس با انتخاب واژه «روستایی» تلویحاً قصد دارد بگوید که شس هیچ‌گونه شغل یا منبع درآمدی ندارد یا آنکه از پاسخ صریح (دامدار، کشاورز و غیره که مؤید وجود درآمد کافی است) طفره می‌رود.

۱۸. قض: دامدار هست دیگه.

شهید: نه.

بخش ۱ ← قض: پس معامله‌گری می‌کنه؟

الف) شهید: بعضی موقع‌ها، نه به‌صورت زیاد.

بخش ۲- قض: تو میدان معامله می‌کنه یا این گوسفندهایی را که مثلاً می‌خره کجا نگهداری می‌کند؟

ب) شهید: یکی می‌خره بعد می‌فروشه؛ مثلاً این‌جوری در حدی نیست که X.

بخش ۳- قض: اومدیم و خریداری نبود؛ این گوسفند یک ماه خریدار نداشت؛ کجا نگاهش می‌داره؟ حتماً باید اسطبل داشته باشه دیگه؟

پ) شهید: خونه مادرزنش.

از دیگر راهبردهای تعاملی در گفت‌مان قضایی می‌توان به «فهرست سه‌بخشی»^۱ اشاره کرد (درو، ۱۹۹۰). در این راهبرد، به‌طور خلاصه، اجزای مختلف رویداد مانند «کنش‌ها»، «مشارکین» و «چارچوب مکانی» توصیف می‌شود. گیننز (۲۰۰۳) نیز از آن با عنوان «ساختار سه‌بخشی»^۲ یاد می‌کند و آن را ابزاری می‌داند که کاربرد بلاغی دارد و برای ایجاد تردید در صحت و دقت گفته‌ها به کار می‌رود. در نمونه (۱۸)، بازجو براساس مدارک یا شواهدی که در دست دارد، می‌داند که شس درآمد دارد و شغل وی نیز دامداری است؛ اما شاهد می‌کوشد این موضوع را کتمان کند و وی را فاقد توانایی مالی جلوه دهد. بازجو نخست (بخش یک ساختار) چنین مطرح می‌کند که استنباط او از صحبت‌های شاهد آن است که شس دامدار است. سپس با انکار شاهد (الف) مواجه می‌شود. در ادامه، با کاربرد پرسش انتخابی که دارای میزان بیشتری از کنترل‌کنندگی است (نسبت به سؤال نخست که از نوع اطلاعاتی محدود بود) به شاهد مجال تصحیح پاسخ گذشته خود را می‌دهد و از طرفی، پاسخ احتمالی او را محدود می‌کند (بخش دو ساختار). همان‌گونه که مشاهده می‌شود پاسخ شاهد (ب) نیز متناسب با پرسش بازجو تغییر پیدا می‌کند و به‌صورت ضمنی به شغل شس اشاره دارد. درنهایت، بازجو پیش‌انگاره وجود اسطبل را در پرسش خود جای می‌دهد (بخش سه ساختار) و کنترل بیشتری بر پاسخ مخاطب اعمال می‌کند و سرانجام به پاسخ موردنظر خود (پ) دست می‌یابد.

۱۹. قض: چقدر محکوم شده در حق این آقا اطلاعاتی داری؟

شهید: نه به خدا!

قض: اونم نمی‌دونی؟

شهید: اونم نمی‌دونم. اصلاً این آقا را نمی‌شناسم.

قض: بعد ماشین داره؟ از حساب بانکیش خبر داری؟

شهید: نه به والله! الان برادر از حساب بانکی برادر خبر نداره.

مثال (۱۹) نمونه کوچکی از مکالمه مشارکین در فرایند بازجویی است. در برخی موارد افراد به‌صورت مکرر از قسم در کلام خود استفاده می‌کنند؛ به‌گونه‌ای که حتی صورتی افراطی به خود می‌گیرد. از آنجاکه نگارندگان مشاهده‌گر مستقیم بوده‌اند، کاربرد مکرر قسم در کلام را نوعی تردیدنمایی در کلام قلمداد می‌کنند؛ زیرا به نظر می‌رسد فرد به دلیل آنکه ممکن است گفته اوتأیید نشود، مدام از عبارت‌های ارزشی و قسم استفاده می‌کند.^۳

یکی از راهبردهای نسبتاً پرکاربرد در گفت‌مان بازجویی بازساخت است. در این شیوه، بازجو براساس گفته‌های پیشین مخاطب به جمع‌بندی یا نتیجه‌گیری دست می‌زند تا از این رهیافت مجدداً تأیید مخاطب را دریافت کند. پرسش‌های بازساخت‌شده عمدتاً با واژه‌هایی مانند «پس» و «یعنی» شروع می‌شوند:

۲۰. شهید: آره، می‌گم، رضا و مهدی دست‌به‌یقه شدن؛ بعد رضا یه لحظه برگشت رو به در حیاط. مردم جمع شده بودند؛ این از پشت زه ماشین رو برداشت از زمین محکم زد زیر چشم رضا.

بس: یعنی با اون یه ضربه زد توی صورت رضا.

شهید: آره اونجا برگشت خورد تو صورت رضا، ولی تا دلت بخواد بهم توهین کردن مخصوصاً به مادر بزرگم.

1. three-part list
2. three-part structure

۳. بحث دربارهٔ قسم در بافت قضایی مجال بسیاری می‌طلبد؛ به این علت، نگارندگان در پژوهشی مجزا به آن می‌پردازند.

شاهد: معامله دام داشتند.

قض: پس خریدوفروش دام هم انجام می‌ده.

شاهد: قبلاً خریدوفروش دام انجام می‌داد؛ اما الان یک سال هست که خریدوفروش دام انجام نمی‌ده.

نکته‌ای که در این خصوص وجود دارد آن است که اکثر پرسش‌های بازساختی از گونه اخباری هستند. به عبارتی، بازجو به‌طور صریح مخاطب را مورد پرسش قرار نمی‌دهد و تعامل به‌صورت یک مکالمه پویا ادامه پیدا می‌کند. نگارندگان براساس مشاهدات خود معتقدند بازجو صورت‌های اخباری را به‌گونه‌ای آگاهانه و برای کاهش فاصله با مخاطب به کار می‌رود. در این وضعیت، مخاطب احساس اجبار و کنترل‌کنندگی کمتری دارد؛ در نتیجه، بازجو به پاسخ‌های موردنظر خود دست می‌یابد.

یکی دیگر از راهبردهای موجود در گفتمان بازجویی استفاده از پرسش‌های باز و به‌طور خاص اطلاعاتی‌های گسترده است. هدف از طرح چنین پرسش‌هایی، ارائه پاسخ‌هایی با حالت روایی است که در آن مخاطب توالی رویدادها را با تمام ویژگی‌های زمان-مکانی، نوع مشارکین، کشش‌ها و غیره بیان می‌دارد. ابار (۱۹۸۲) ادعا می‌کند مشاهدات وی مؤید این مطلب است که پاسخ‌های دارای ساختار روایی، قدرت متقاعدکننده‌تری نسبت به پاسخ‌های منقطع^۱ دارند؛ از طرفی، رویدادی که مخاطب روایت می‌کند به بازجو این امکان را می‌دهد که با کسب اطلاعات بیشتر احاطه و کنترل بیشتری بر مخاطب داشته باشد:

۲۱. بس: خب بعد چی شد خانم ب؟

شهن: بعد، یک‌دفعه دیدم خانم موسوی سریع اومد. هم خودش و هم دخترش رو زد. این بیچاره زنه، به قرآن، روی قرآن دارم بهت می‌گم. بعد، زن بیچاره از حال رفت غش کرد. همین خانوم گودرزی. من بدو رفتم یه آب آوردم که آب‌قند درست کنم، دیدم [...]

از دیگر راهبردهای ایده‌هدف در گفتمان بازجویی، می‌توان به کاربرد «پیش‌انگاره» اشاره کرد. گیننز (۲۰۰۳) معتقد است استفاده از پیش‌انگاره به‌منزله یک شگرد این پتانسیل را دارد که شاهدان را سردرگم کند و شنوندگان را گمراه سازد؛ زیرا بازجو در پرسش خود اطلاع جدیدی را به‌عنوان پیش‌انگاره معرفی می‌کند:

۲۲. در: درازای آن ضابعتی که می‌آرن بهشون مواد می‌دید؟^۲

مشکد: پول می‌دیم.

در: بهشون مواد می‌دید هان؟

مشکد: پول می‌دیم.

مثال (۲۲)، به پرونده فروش و حمل مواد مخدر مربوط می‌شود. در این پرونده، بازجو می‌کوشد با پرسش‌هایی که طرح می‌کند به پاسخ موردنظر خود دست یابد. نخست، در پرسش خود پیش‌انگاره «ادن مواد به‌جای پول را مطرح می‌کند که مخاطب آن را رد می‌کند. در ادامه، شگرد دیگری را برمی‌گزیند و آن «تکرار سؤال» است. هالت و جانسون (۲۰۰۶) یکی از کاربردهای تکرار سؤال را دعوت مخاطب به تأیید و صدیق‌گزاره مطرح‌شده در سؤال می‌دانند. در نمونه (۲۲)، همان‌گونه که مشاهده می‌شود بازجو به‌دنبال آن است که مخاطب گزاره موردنظر او را تأیید کند؛ از این‌رو، آن را در قالب سؤال تأکیدی (هان؟) که دارای کنترل‌کنندگی بالاست، مطرح می‌کند.

۵- بحث و نتیجه‌گیری

در جستار حاضر تلاش شد تا ابعاد ساختاری و کاربردشناختی پرسش در گفتمان حقوقی بحث و بررسی شود. برپایه تقسیم‌بندی وودبری (۱۹۸۴) به انواع ساخت‌های پرسشی در گفتمان قضایی پرداختیم و میزان فراوانی هریک از انواع صورت‌های پرسشی را در دو بخش حقوقی و کیفری بررسی کردیم. یافته‌ها نشان می‌دهند در گفتمان قضایی گونه‌های مختلفی از صورت‌های پرسشی به کار گرفته می‌شوند که براساس میزان فراوانی آن‌ها در کل پیکره، پرسش‌های اطلاعاتی محدود، بله/خیر، اطلاعاتی گسترده،

1. fragmented

۲. برای آشنایی مخاطب با راهبرد موردبحث از نمونه‌های دیگری از پیکره کلی با حضور مشارکی (متشکی‌عنه) به‌جز شاهد بهره گرفتیم.

اخباری، بله/خیر منفی، انتخابی و تأکیدی را شامل می‌شوند. هریک از انواع مذکور نیز تأثیر کاربردشناختی خاص خود را دارند و آن هم میزان کنترل‌کنندگی و تحدید پاسخ موردنظر است. در نتیجه، از این نظر می‌توان به وجود پیوستاری از میزان کنترل‌کنندگی گونه‌های مختلف پرسش قائل شد که ممکن است بسته به بافت نیز تغییر کند؛ چنان که در نمودار شکل (۳) نیز مشاهده شد. علاوه بر جنبه‌های ساختاری و مؤلفه‌های مربوط به نوع سؤال، هریک از مشارکین در گفتمان بازجویی راهبردهایی را برای نیل به مقاصد خود به کار می‌برند. در خصوص گفتمان بازجویی و به‌طور مشخص بازجویی از شاهد، یافته‌ها بیانگر آن است که بازجو می‌تواند نوع پرسش‌ها را بسته به هدفی که دنبال می‌کند در قالب راهبردهایی پیاده کند که می‌توانند یا به صلاحیت شخصی شاهد ابراز تردید نمایند یا آنکه به‌طور مستقیم گفته‌های او را به چالش بکشاند و نقد کنند. علاوه بر بازجو شاهد نیز به‌منزله مشارک فعال در گفتمان می‌تواند به تناسب موقعیتی که در آن قرار می‌گیرد و پاسخ موردنظر خود راهبردهایی را به کار گیرد. براساس آراء گینز (۲۰۰۳) و تحلیل داده‌های موجود در پیکره می‌توان انواع راهبردهای کاربردشناختی به‌کاررفته در پیکره حاضر را به این صورت معرفی کرد: تکرار سؤال، پیش‌انگاره، ساخت روایی، بازساخت، ساختار سه‌بخشی، دست‌کاری وضعیت، تقابل، تحریف وجهیت. نکته درخور توجه آن است که اگرچه بازجو به‌عنوان مشارک دارای «قدرت»، مهم‌ترین ابزار اعمال سلطه یعنی پرسش را در گفتمان دارد، دیگر مشارکین نیز با کاربرد صورت‌های زبانی که تأثیر کاربردشناختی خاص خود را دارند، می‌توانند به‌صورت محدود اهداف خود را در تعامل با بازجو پیش برند. نمونه چنین کنش‌هایی در مثال (۱۷) ارائه شده است. گفتنی است انواع راهبردهای موجود در گفتمان محکمه به موارد ذکرشده در پژوهش حاضر خلاصه نمی‌شود و بدیهی است که در دیگر بافت‌ها و با حضور مشارکین دیگر نیز می‌توان نتایج متنوع‌تر و چشمگیرتری نیز به دست آورد. به‌علاوه، برخی نشانگرهای گفتمانی که از نظر نگارندگان خاص گفتمان قضایی و بازجویی هستند، به‌دلیل کمبود فضا کنار گذاشته شده‌اند؛ هرچند نقش محوری در تشکیل گفتمان مذکور را دارند (مانند نوبت‌گیری، قطع کلام، تداخل). بنابراین، پژوهش‌های دیگری باید صورت گیرد تا بتواند ابعاد مختلف گفتمان قضایی را پوشش دهد.

تشکر و قدردانی

جستار حاضر بخشی از طرح پژوهشی پسادکتری (وابسته به دانشگاه الزهرا (س)) است که به مطالعه «گفتمان قضایی» به‌طور عام و «پرسش و کارکرد آن در گفتمان قضایی» به‌طور خاص می‌پردازد. از حفاظت کل دادگستری استان لرستان و شهرستان دورود و شعبه خانواده دادگستری شهرستان دورود بسیار سپاسگزاریم. بی‌شک بدون همکاری ایشان انجام پژوهش حاضر میسر نبود.

منابع

- حق‌بین، فریده؛ نجفی، پریسا؛ جمالی، طلعت (۱۳۹۵). روایت و ضدروایت در گفتمان حقوقی. *مطالعات زبان‌ها و گویش‌های غرب ایران*، ۳(۱۴)، ۵۹-۳۷.
- دبیرمقدم، محمد؛ کلانتری، راحله (۱۳۹۵). بررسی ساخت اطلاع جملات پرسشی در فارسی نو با تأکید بر متن. *متن‌پژوهی ادبی*، ۲۰(۶۷)، ۵۱-۸۳.
- نجفی، پریسا؛ حق‌بین، فریده (۱۳۹۸). کاربرد پرسشی‌ها در بازجویی. *زبان‌شناسی و گویش‌های خراسان*، ۱(۱۱)، ۳۱۳-۳۳۳.
- نجفی، پریسا؛ حق‌بین، فریده (۱۳۹۹). راهبردهای کلامی در تعامل بازجویی (جستاری در گفتمان کاوی قضایی). *جستارهای زبانی*، ۴(۱۱)، ۳۹۱-۴۱۸.

References

- Aldridge-Waddon, M. (2021). Vulnerable witnesses: Vulnerable witnesses in police investigative interviews in England & Wales. In M. Coulthard, A. May & R. Sousa-Silva, (Eds.), *The Routledge Handbook of Forensic Linguistics* (pp. 267-281). Routledge.
- Biber, D., Johansson, S., Leech, G., Conrad, S., & Finegan, E. (1999) *Longman grammar of spoken and written English*. Harlow: Longman.
- Brennan, M. (1994). Cross-examining children in criminal courts: Child welfare under attack. In J. Gibbons (Ed.), *Language and the Law* (pp. 199-216). London: Longman.

- Brown, R., & Gilman, A. (1960). The pronouns of power and solidarity. In T. Sebeok (Ed.), *Style in Language* (pp. 253-277). John Wiley. <http://doi.org/10.1515/9783110805376.252>
- Bülow-Møller, A. M. (1991). Trial evidence: Overt and covert communication in court. *International Journal of Applied Linguistics*, 1(1), 38-60. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1473-4192.1991.tb00004.x>
- Catoto, J. (2022, June 16). On courtroom questioning: A forensic linguistic analysis. *SSRN Electronic Journal*. <https://ssrn.com/abstract=4137842> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4137842>
- Clift, R., & Holt, E. (2007). Introduction. In E. Holt & R. Clift (Eds.), *Reporting Talk: Reported Speech in Interaction* (pp. 1-15). Cambridge: Cambridge University Press.
- Cotterill, J. (2004). Collocation, connotation, and courtroom semantics: lawyers' control of witness testimony through lexical negation. *Applied Linguistics*, 25(4), 513-37. <http://dx.doi.org/10.1093/applin/25.4.513>
- DabirMoghaddam, M., & Kalantari R. (2016). An investigation of the information structure of wh-questions in Modern Persian based on text. *Literary Text Research*, 20(67), 51-83. (In Persian) <https://doi.org/10.22054/ltr.2016.3940>
- Danet, B. (1980b). Language in the legal process. *Law and Society Review*, 14(3), 445-564. <https://doi.org/10.2307/3053192>
- Danet, B., Hoffman, K. B., Kermish, N. C., Rafn, H. J., & Stayman, D. (1980). An ethnography of questioning in the courtroom. In R. W. Shuy & A. Shnukal (Eds.), *Language Use and the Uses of Language* (pp. 222-234). Washington, DC: Georgetown University Press.
- Drew, P. (1990). Strategies in the contest between lawyer and witness in cross-examination. In J. N. Levi & A. G. Walker (Eds.), *Language in the Judicial Process* (39-4). New York: Plenum Press.
- Drew, P. (1992). Contested evidence in courtroom cross-examination: the case of a trial for rape. In P. Drew & J. C. Heritage (Eds.), *Talk at Work: Interaction in Institutional Settings* (pp. 470-520). Cambridge: Cambridge University Press.
- Drew, P., & Ferraz de Almeida, F. (2021). Order in court: Talk in interaction in the judicial process. In M. Coulthard, A. May & R. Sousa-Silva (Eds.), *The Routledge Handbook of Forensic Linguistics* (pp. 177-191). Routledge.
- Eads, J. (2006). Lexical struggle in court: Aboriginal Australians versus the State. *Journal of Sociolinguistics*, 10(2), 153-80. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1360-6441.2006.00323.x>
- Ehrich, S. (2021). Rape victims: The discourse of rape trials. In M, Coulthard, A. May & Rui Sousa-Silva (Eds.), *The Routledge handbook of forensic linguistics* (pp. 297-313). Routledge.
- Gibbons, J. (2003) *Forensic linguistics: An introduction to language in the justice system*. Oxford: Blackwell.
- Hagbin, F., Najafi, P., & Jamali, T. (2016). Narrative and anti-narrative use in legal discourse. *Journal of Western Iranian Languages and Dialects*, 3(14), 37-59. (In Persian) <https://doi.org/10.22126/jlw.2016.1273>
- Harris, S. (1984). Questions as a mode of control in magistrates' courts. *International Journal of the Sociology of Language*, 1984(49), 5-28. <https://doi.org/10.1515/ijsl.1984.49.5>
- Harris, S. (2005). Telling stories and giving evidence: The hybridisation of narrative and non-narrative modes of discourse in a sexual assault trial. In J. Thornborrow & J. Coates (Eds.), *The Sociolinguistics of Narrative* (pp. 215-237). Amsterdam: Benjamins. <https://doi.org/10.1075/sin.6.11har>
- Heffer, C. (2005). *The Language of Jury Trial*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Heffer, C. (2010). *Forensic discourse*. London and New York: Continuum.
- Heffer, C. (2012). Narrative navigation: Narrative practices in forensic discourse. *Narrative Inquiry*, 22(2), 267-286. <https://doi.org/10.1075/ni.22.2.04hef>
- Heydon, G. (2005). *The Language of police interviewing: A critical analysis*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Holt, E. J., & Johnson, A. J. (2006). Formulating the facts: Questions and repeats in police/suspect interviews. *Paper at International Conference on Conversation Analysis, Helsinki*, May 2006.
- Holt, E. J., & Johnson, A. J. (2010). Legal talk: Socio-pragmatic aspects of legal talk: police interviews and trial discourse. In M. Coulthard & A. Johnson (Eds.), *The Routledge handbook*

- of forensic linguistics (pp. 17-21). Routledge.
- Huddleston, R., & Pullum, G. K. (2002). *The Cambridge grammar of the English language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hyland, K. (1998). *Hedging in scientific research articles*. Amsterdam: John Benjamins.
- Jacquemet, M. (1996). *Credibility in court: Communicative practices in the Camorra trials*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Johnson, A. (2002). So ... ? Pragmatic implications of so-prefaced questions in formal police interviews. In J. Cotterill (Ed.), *Language in the Legal Process* (pp. 91-110). Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Keane, A., & McKeown, P. (2020). *The Modern law of evidence* (13th ed). Oxford: Oxford University Press.
- Lambrecht, K. (1994). *Information structure and sentence form: Topic, focus, and the mental representation of discourse referents*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511620607>
- Liebes-Plesner, T. (1984). Rhetoric in the service of justice: The sociolinguistic construction of stereotypes in an Israeli rape trial. *Text*, 4(1-3), 173-192.
- Loftus, E. (1979). *Eyewitness Testimony*. Cambridge, MA and London: Harvard University Press.
- May, A., Holt, E., Al Saeed, N., & Ahmad Sani, N. (2021). Legal talk: Socio-pragmatic aspects of legal questioning: police interviews, prosecutorial discourse and trial discourse. In M. Coulthard, A. May & Rui Sousa-Silva (Eds.), *The Routledge handbook of forensic linguistics* (pp. 13-32). Routledge.
- Maley, Y., & Fahey, R. (1991). Presenting the evidence: Constructions of reality in court. *International Journal for the Semiotics of Law*, 4(10), 3-17. <https://doi.org/10.1007/BF01303504>
- Najafi, P., & Haghbin, F. (2019). Questions usage in interrogation. *Journal of Linguistics & Khorasan Dialects*, 11(1), 313-333. (In Persian) <https://doi.org/10.22067/lj.v11i1.82798>
- Najafi, P., & Haghbin, F. (2020). Verbal strategies in interrogation interaction (an investigation in legal discourse). *Language Related Research (LRR)*, 11(4), 391-418. (In Persian) <http://dorl.net/dor/20.1001.1.23223081.1399.11.4.10.5>
- O'Barr, W. M. (1982). *Linguistic evidence: Language, power and strategy in the courtroom*. New York: Academic Press.
- Pennington, N., & Hastie, R. (1991). A cognitive theory of juror decision making: The story model. *Cardozo Law Review*, 13, 519-557. doi 10.1037/0022-3514.62.2.189
- Seuren, L. M. (2019). Questioning in court: The construction of direct examinations. *Discourse Studies*, 21(3), 340-357. <https://doi.org/10.1177/1461445618770483>
- Tkacuková, T. (2010). Representing oneself: Cross-examination questioning: lay people as cross-examiners. In M. Coulthard & A. Johnson (Eds.). *The Routledge handbook of forensic linguistics* (pp. 265-281). Routledge.
- Tiersma, P. (1999). *Legal Language (hbk)*. Chicago: University of Chicago Press.
- Winter, E. (1994). Clause relations as information structure: Two basic structures in English. In M. Coulthard (Ed.), *Advances in Written Text Analysis* (pp. 46-68). London: Routledge, 46-68.
- Woodbury, H. (1984). The strategic use of questions in court. *Semiotica*, 48(3-4), 197-228. <https://doi.org/10.1515/semi.1984.48.3-4.197>